

در نخستین شماره نشریه تخصصی ترجمان وحی، ترجمه‌های آذری قرآن کریم به طور اجمال مورد بررسی قرار گرفت. اینک آن ترجمه‌ها یکی پس از دیگری به تفصیل مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد. نخستین ترجمه‌ای که آن را بررسی می‌کنیم، ترجمه‌ای است که توسط جناب آقای احمد کاویان پور ارموی، به ترکی آذری انجام شده و چاپ دوم آن به صورت صفحه‌مقابل در تاریخ ۱۳۷۱ ش توسط انتشارات اقبال در تهران منتشر شده است.

پیش از بررسی و ارزیابی ترجمه یاد شده، توجه خوانندگان گرامی را به نکاتی چند پیرامون ترجمه‌های قرآن جلب می‌کنیم:

۱. بررسی و تطبیق ترجمه‌های قرآن با متن قرآن کریم، ژرفای نامتناهی کلام الهی را نسبت به گفتار بشری به وضوح آشکار می‌سازد.

۲. اگر این تطبیق و مقارنه میان قرآن کریم و ترجمه‌های آن به زبان‌های مختلف انجام پذیرد، تفاوت بسیار روشن‌تری به چشم خواهد خورد.

با بررسی ترجمه یک آیه از قرآن کریم به زبان‌های مختلف، می‌توان اختلاف فاحش و تفاوت‌های ریشه‌ای میان قرآن و آن ترجمه‌ها را ارائه داد.

نقد و بررسی ترجمه‌های آذری قرآن کریم

ترجمه

آقای احمد کاویان پور

رسول اسماعیل زاده

۳. این اختلاف‌ها ضعف مترجمان و در مواردی نارسایی زبان‌های مختلف را در انعکاس پیام الهی به روشنی آشکار می‌سازد.

۴. این ضعف و نارسایی موجب شده است که برخی از اندیشمندان به شدت از ترجمه قرآن نهی کنند و نشر آن را به مصلحت اسلام و فرهنگ قرآن ندانند.

البته ما به دلایل گوناگون، ترجمه قرآن به زبان‌های مختلف را - حتی با ضعف‌ها و نارسایی‌ها - لازم و ضروری می‌دانیم، ولی مترجمان را به دقت فراوان، تلاش بی‌پایان، صرف زمان، به کارگیری قدرت علمی، بهره‌وری از علوم و فنون مختلف، مراجعه جدی به تفاسیر در هر آیه و پرهیز شدید از مسامحه و اعمال سلیقه توصیه می‌کنیم.

۵. در میان زبان‌های التصاقی به خصوص شاخه‌های ترکی، اگر بگوییم زبان ترکی آذری بیش از هر زبان دیگری استعداد استخدام واژه‌های جایگزین را دارد، گزاف نگفته‌ایم. با توجه به زبان‌شناسی تطبیقی می‌توان گفت که ترکی آذری می‌تواند ظرافت‌های زبان عربی و نکات ریز و دقیق آن را به خوبی منعکس نماید.

البته لازم است که مترجم از صرف، نحو، ترکیب‌های اضافی، وصفی، زمان‌ها، قیود و صنایع لفظی و معنوی آگاهی کامل داشته باشد، وگرنه در امر ترجمه موفق نخواهد بود. به عبارت دیگر دست یازیدن به ترجمه قرآن بدون آندوخته‌های علمی، اشتباهی محض است و مترجم در انتقال معانی و مفاهیم کلام الهی موفق نخواهد شد.

□ ترجمه آقای احمد کاویان پور

این ترجمه که مشخصات چاپ آن در سرآغاز این گفتار گذشت، اولین ترجمه آذری قرآن کریم است که پس از پیروزی انقلاب اسلامی با الفبای عربی در ایران چاپ و منتشر گردیده است. البته پیش از این ترجمه، ترجمه‌ها و تفسیرهای دیگری نیز به زبان ترکی آذری با حروف عربی چاپ شده، که نمونه‌هایی از آن در مقاله پیشین مورد بررسی قرار گرفت و می‌توان آنها را در ردیف آثار کلاسیک به شمار آورد.

ترجمه آقای کاویان پور به زبان معاصر و بر مبنای گویش رایج روز نگارش یافته است. مترجم محترم به رغم دشواری کار، در این زمینه سعی و تلاش نموده و کار ایشان درخور تحسین و تقدیر است، ولی به همان مقدار که در ارائه ترجمه‌ای همه فهم موفق بوده، در ارائه یک ترجمه ادبی ناموفق بوده است. به عبارت دیگر ایشان سادگی تعبیر را مورد توجه قرار

داده ولی از شیوه ادبی و زیبایی‌های نگارشی چشم پوشیده است.

مهم‌ترین اشکال ترجمه آقای کاویان پور کم توجهی ایشان به جهات ادبی و معادل‌یابی دقیق ترجمه است، که آن را به سطح یک ترجمه عامیانه (گوش شفاهی) تنزل داده است. این ترجمه نیازمند یک ویرایش بنیادی است، بدین معنی که باید از نظر محتوا و استخدام واژه‌های ادبی ویراستاری شود و واژه‌های ادیبانه جایگزین واژه‌های عامیانه گردد.

یکی دیگر از اشکالات ترجمه مورد نظر این است که مترجم محترم اگر چه اهل آذربایجان است ولی احتمالاً در مناطق فارسی زبان نشو و نما کرده و با محاورات فارسی انس بیشتری داشته است؛ از این رو ترجمه رنگ فارسی دارد و مطالب، نخست در اندیشه مترجم به فارسی منعکس شده، آن گاه به ترکی تبدیل گشته است. احتمال دیگر این است که نخست قرآن کریم را به فارسی ترجمه نموده، سپس از فارسی به ترکی برگردان کرده است. پس از بیان نکات فوق، اینک به بررسی ترجمه یاد شده می‌پردازیم و نقطه نظرهای خود را پیرامون سوره مبارکه حمد و آیات نخستین سوره مبارکه بقره بیان می‌کنیم و بدین گونه با بخشی از نقاط ضعف ترجمه یاد شده آشنا می‌شویم. امیدواریم این بررسی فشرده اهل نظر و صاحبان قلم را سودمند افتد و اساتید و مدرسین آذری زبان را به کار آید.

آیه ۱ از سوره مبارکه حمد: **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**

مترجم در ترجمه این آیه چنین آورده است:

«باغیشلیان مهربان اللّٰهین آدینا»، یعنی «به نام خداوند آمرزنده مهربان».

اشکالات این ترجمه عبارتند از:

۱. از نظر صرف زبان ترکی آذری، اسم فاعل از مصدر «باغیشلاماق»، «باغیشلیان» صحیح است و کلمه «باغیشلیان» مستند به هیچ قاعده ادبی نیست.
۲. از نظر معنا و مفهوم «باغیشلیان» به معنی آمرزنده است که معادل مناسبی برای واژه «الرّحمن» نیست.

ترجمه پیشنهادی ما چنین است: «رحمان و مهربان اللّٰهین آدیده».

آیه ۲: **الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ**

ترجمه: «حمد الله که اهل عالمین پروردگاری دیر».

یعنی «حمد خدایی که پروردگار اهل عالم است».

اشکالات:

جمله فوق طبق قواعد نحوی ترکی آذری تنظیم نشده است و به همین علت اسناد مبتدا و خبر دقیقاً مشخص نیست و «ال» موجود در «الحمد» و «لام» موجود در «لله» نیز در ترجمه منعکس نشده است.

ترجمه پیشنهادی ما چنین است: «حمد [تمامیله] عالمترین ربی آلهما مخصوصاً».

آیه ۵: ایاک نعبد و ایاک نستعین

ترجمه: «پروردگارا، تکجه سنه عبادت ائدیریک و تکجه سندن یاردیم ایستیریک»، یعنی «پروردگارا، فقط تو را عبادت می‌کنیم و فقط از تو یاری می‌خواهیم».

اشکالات:

۱. کلمه «پروردگارا» باید داخل گروه قرار گیرد.

۲. کلمه «ایستیریک» از نظر صرف زبان ترکی درست نیست و صحیح آن «ایسته بیریک» است.

۳. به جای اصطلاح «ایستیریک» واژه «دیله بیریک» مناسب خواهد بود؛ زیرا در زبان ترکی، خواستن از مافوق با کلمه «دیله مک» صحیح است.

آیه ۷: صراط الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین

ترجمه: «اوکسلرین یولونا که اونلارا نعمت و ثریسن، نه اوکسلرین یولونا که اونلارا آجیقلا نیسان و نه حق یولوندان چیخمیشلارین یولونا».

یعنی:

«به راه کسانی که به آنها نعمت داده‌ای، نه به راه کسانی که به آنها خشم نموده‌ای و نه به راه کسانی که از راه حق خارج شده‌اند».

اشکالات:

۱. از نظر ساختار نحوی و جمله بندی ترکی آذری جمله فوق نادرست است، و قواعد مربوط در آن رعایت نشده است. با صرف نظر از صحت و سقم ترجمه، اگر بخواهیم ترجمه فوق را طبق قواعد نحوی ترکی جمله بندی کنیم، شکل صحیح آن چنین خواهد بود:

«آجیقلا ندیغین و حق یولوندان چیخمیشلارین یولونا دئییل، نعمت و ثر دیگین کیمسه

لرین یولونا [هدایت بویور].»

۲. عبارت از نظر معنا و مفهوم نیز اشکال اساسی دارد، و آن این که کلمه «غیر» مجرور، به

صورت «لا»ی عاطفه ترجمه شده است. در صورتی که مجرور بودن «غیر» یا به سبب بدل بودنش برای ضمیر «هم» در «علیهم» است، یا به دلیل بدل بودنش برای «الذین» و یا به علت صفت بودنش برای «الذین».

مرحوم طبرسی در تفسیر این آیه در رابطه با این موضوع چنین آورده است:

«و اما (غیرالمغضوب علیهم)، ففي الجرفیه ثلاثة اوجه:

احدها: ان يكون بد لأمّن الهاء والمیم فی علیهم،...

وثانها: ان يكون بد لأمّن الذین.

وثالثها: ان يكون صفة للذین.^۱»

با توجه به نکات فوق، «غیر» یا بدل برای ضمیر «هم» است و یا بدل برای «الذین» و یا صفت برای «الذین».

در ترجمه فوق هیچ یک از نکات یاد شده لحاظ نشده است. ترجمه صحیح آیه در صورتی که بدل باشد چنین است:

«نعمت و تردیگین کیمسه لرین یولونا؛ اوکسلرکی، غضیبوه (غضبینه) دچار اولماییلار و آزغین دئییلر.»

و اگر صفت باشد ترجمه چنین خواهد بود:

«غضبیهه دچار اولمایان، آزغین [دا] اولمایان، نعمت و تردیگین کیمسه لرین یولونا.»

۳. علاوه بر اشکالات فوق، ترجمه لغات نیز دارای اشکال است؛ بدین معنی که اولاً واژه «مغضوب» اسم مفعول است و این نکته در ترجمه ملاحظه نشده است، و ثانیاً به معنای «آجیق» ترجمه شده است که معادل مناسبی به نظر نمی‌رسد. کلمه ضالین «حق یولوندان چیخیمیشلارین» (خارج شدگان از راه حق) ترجمه شده است که معنای دقیق آن «آزمیشلارین» (گمراهان) است.

آیه ۲ از سوره بقره: **ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ**

ترجمه: «بوکتاب که اوندا هیچ شک و شبهه یو خودور، تانری دان قورخان انسانلار اوچون یول گوستریر.»

اشکالات:

ترجمه فوق از نظر ساختاری نادرست است. اگر بخواهیم این ترجمه را صرف نظر از

۱. طبرسی، مجمع البیان، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، ۱۳۷۵، ج ۱، ص ۵۰.

صحت و سقم آن با ساختار جمله ترکی آذری تنظیم کنیم عبارت صحیح آن چنین می‌شود: «اُزونده هیچ بیرشک - شبهه اولمایان بوکتاب، تانری دان قورخان انسانلار اوچون یول گؤستریر». اما اشکال معنوی ترجمه فوق عبارت از این است که مترجم «لاریب فیه» را صفت «ذک الکتاب» دانسته و «هدی للمتقین» را خبر «ذک الکتاب» در نظر گرفته و همچنین «هدی» را «یهدی» ترجمه نموده است.

روشن است که «ذک» در موضع رفع است بنا بر این اساس و مبنا که یا مبتدا باشد و یا خبر برای «الم» و یا خبر برای مبتدای محذوف. و «الکتاب» یا خبر است یا عطف بیان، یا صفت و یا بدل از «ذک». و «لاریب فیه» یا در موضع نصب است، بنا بر این که حال برای معنای اشاره باشد و یا در موضع رفع است به دلیل این که خبر باشد. به هر حال اگر بخواهیم آیه را طبق قواعد فوق ترجمه کنیم صحیح آن چنین خواهد شد: «اوکتاب بودور. [بو، اوکتابدیر]. [حق اولدوغوندا] هیچ شک - شبهه یوخدور. پرهیزکارلاری هدایت ائنددیر.»

اشکال لغوی:

واژه «متقین»، «تانری دان قورخان انسانلار» ترجمه شده است که از چند جهت مناسب نیست: اولاً «تانری» به معنای معبود (در معنای عام) استعمال می‌شود. ثانیاً تقوا در اصل به معنای وحشت از خدا نیست، بلکه به معنای خویشتن داری از کارهای حرام است، و معادل مناسب برای «متقین» همان کلمه «پرهیزکارلار» می‌باشد.

آیه ۳: الذین يؤمنون بالغیب و یقیمون الصلوة و مما رزقناهم ینفقون

ترجمه: «اوکسلری که غیب عالمینه ایمان گتیریلر، نماز قیلرلار و اونعمتلردن که اونلارا روزی وئر میشیک: [یوخسوللارا] باغیشلیرلار.»
اشکالات:

«اوکسلری که» در زبان ترکی آذری از حیث نحوی درست نیست، صورت صحیح آن «اوکسلرکی» می‌باشد.

در ترجمه فعل‌های آیه هماهنگی زمانی مراعات نشده، در صورتی که هر سه فعل به صیغه مضارع بیان شده است، و باید در زبان ترکی به صورت «گنیش زمان» ترجمه شود. همچنین به علت همگونی پسوندهای جمع فعل‌ها، پسوند جمع از افعال اول و دوم حذف و تنها در فعل آخر آورده می‌شود.

جمله بندی ترجمه آیه نیز درست نیست. صرف نظر از درستی یا نادرستی ترجمه از حیث معنا و مفهوم، جمله بندی ترجمه فوق بدین ترتیب خواهد بود.

«اوکسلرکی، غیب عالمینه ایمان گتیریر، نماز قیلیر واونلارا وئردیگیمینر روزیلردن [یوخسوللارادا] باغیشلایرلار.»

ترجمه پیشنهادی ما چنین است:

«اونلار، اوکسلردیرلرکی، غیبه ایمان گتیریر، نماز قیلیر و اونلارا وئردیگیمیز روز یلردن [آیریلارینادا] انفاق ائدیرلر.»

آیه ۴: **والذین یؤمنون بما انزل الیک وما انزل من قبلك وبالآخرة هم یوقنون**

ترجمه: «و اوکسلری که ایمان گتیریبیلر اونا که تانری سنه و سندن قاباق پیغمبر لره گؤندریب واونلارئوزلری آخرت عالمینه اینا نیب ویقین ائدیلر.»
اشکالات:

جمله بندی ترجمه فوق از حیث نحو زبان ترکی آذری نادرست است؛ زیرا از حیث معنا و مفهوم، فعل «أُنزِلَ» به صورت معلوم در ترجمه آمده و فاعل آن «الله» در نظر گرفته شده است. همچنین نایب فاعل «أُنزِلَ» به خوبی مشخص نشده است. ترجمه صحیح آیه چنین است:

«اوکسلرکی، سنه [نازل اولونانا] و سندن قاباق نازل اولونانا ایمان گتیریر و آخرته [کامل] اینانیرلار.»

آیه ۵: **اولئک علی هدی من ربهم واولئک هم المفلحون**

ترجمه: «اونلار تانری نین لطفوندن هدایت اولونوبلار و حقیقتده همونلار عالمین نجات تاپمیشلاری دیر.»

اشکالات:

۱. در ترکی آذری واژه‌ای به نام «همونلار» وجود ندارد.

۲. از نظر معنا و مفهوم، آوردن کلمه «عالمین» در ترجمه موردی ندارد.

۳. تکرار مبتدا، و به عبارت دیگر ضمیر فصل و یا ضمیر عماد، برای تأکید است و این تأکید در ترجمه لحاظ نشده است.

ترجمه پیشنهادی ما چنین است:

«اونلار ربّلی طریفندن اولان هدایت اوزهرینده دیرلر، سعادتده چاتانلار دا ائله

اونلاردیرلار.»

آیه ۶: ان الذین کفروا سواء علیهم ءانذرتهم أم لم تنذرهم لا يؤمنون

ترجمه: (یا پیغمبر) «اوکسلر که کافر اولدولار، اونلار اوچون برابر دیر اگر اونلاری قورخود اسان یا قورخود میاسان ایمان گتیرمزلر.»
اشکالات:

از لحاظ صرف زبان ترکی «قورخود میاسان» درست نیست، زیرا طبق قواعد صرف ریشه این کلمه «قورخوت» می باشد.

اگر بعد از حرف «ت» یکی از حروف صدا دار ترکی استعمال شود، حرف «ت» تبدیل به «د» می شود، و اگر بعد از آن حرف صامت قرار گیرد به همان اصل خود، یعنی «ت» باقی می ماند. در فعل اول «قورخود اسان» در اصل «قورخوتاسان» بوده و قاعده مذکور جاری شده و تبدیل به «د» شده است، اما در فعل دوم جریان این قاعده جایگاهی ندارد. همچنین پسوند نفی افعال در ترکی «ما» و «مه» می باشد که در این افعال این قاعده نیز رعایت نشده است. [البته این قواعد جزو قواعد ساده ترکی به شمار می رود که متأسفانه مترجم به این قواعد عمل ننموده است].

از حیث معنا و مفهوم، آیه به صورت جمله شرطیه ترجمه شده است. هر جمله شرطیه ای جزای هماهنگ با شرط خود را می طلبد. با توجه به مراتب فوق اگر آیه چنین ترجمه شود مناسب تر است: «دوغرودان داکافرلری ایستر قورخوداسان، ایستر سه قورخوت میاسان، اونلار اوچون بیردیر، اینانمازلار.»

آیه ۷: ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم وعلی ابصارهم غشاوة

ترجمه: «اللهم قهری اونلارین اوره کلرین وقولاقلا رین مهر له یب و گوزلرینه پرده سالیب که حقیقتی فهم ائتمیرلر و اونلار اوچون بیوگ عذاب وار.»
ترجمه به فارسی: «قهر خدا دلها و گوش های آنان را مهر کرده است و به چشمانشان پرده آویخته است که حقیقت را نمی فهمند و برای آنها عذاب بزرگ هست.»
اشکالات:

۱. «علی قلوبهم وعلی سمعهم» مفعول مطلق فرض شده، در صورتی که در ترجمه آن علامت مفعول مطلق ذکر نشده است. بر فرض این که مفعول مطلق باشد [که نیست] ترجمه آن «اوره کلرینی وقولاقلا رینی» خواهد بود.

۲. از نظر معنا و مفهوم، «علی ابصارهم غشاوة» یک جمله اسمیه است و در این جمله فعلی نیست تا احتیاج به فاعل باشد. علاوه بر این، جمله [که حقیقتی فهم ائتمیرلر] زاید است. بنا بر این ترجمه صحیح آیه چنین است:

«الله اونلارین قلبلرینه و قولاقلارینا مؤهور ووروبدور. گؤزلرینده ایسه پرده واردیر.»

آیه ۱۳: **وَإِذَا قِيلَ لَهُم آمَنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا اتُّؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا أَنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِنْ**

لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه: «و چون اونلارا دئییلدی ایمان گتیرین نجه که خلق ایمان گتیردیله آیا بیزده سفیه لر کیمی ایمان گتیرک؟ آگاه اولون که اونلار نوزلری سفیه دیله، اما بیلمیرلر.»
ترجمه فارسی: و چون به آنان گفته شد ایمان بیاورید همچنان که مردم ایمان آوردند، گفتند: آیا ما هم مثل سفیهان ایمان بیاوریم؟ آگاه باشید که آنها خودشان سفیه‌اند، اما نمی‌دانند. اشکالات:

اگر از درستی یا نادرستی معنوی ترجمه فوق صرف نظر کنیم، با توجه به ساختار جمله در زبان ترکی آذری، ترجمه فوق باید به این صورت باشد:

«اونلارا سیزده خلقین [انسانلارین] ایمان گتیردیگی کیمی ایمان گتیرین - دئییلدیگی زمان دندیله [دئییرلر]: (بیز ده سفیه لر کیمی [آخما قلا رکیمی] ایمان گتیرکمی؟) آگاه اولون! سفیه [آخماق] اونلارین اؤزلریدیله، اما بیلمیرلر.»

در ترجمه لغات، واژه «الناس» به «خلق» ترجمه شده است که معادل مناسبی نیست و «انسانلار» مناسب‌تر است. «سفهاء» نیز «سفیه لر» ترجمه شده است، در صورتی که «آخما قلا» دقیقاً معادل سفهاء می‌باشد.

آیه ۱۵: **اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ**

ترجمه: «الله دا اونلاری استهزا ائدیله و اونلاری ضاللتده ترک ائدر تا داها آرتیق حیران قالسینلار.»

ترجمه فارسی: «خدا هم آنان را استهزا نموده و آنها را در ضلالت رها می‌کند تا بیشتر در حیرت بمانند.»

اشکالات:

۱. «طغیان» به «گمراهی» ترجمه شده است، در صورتی که ترجمه صحیح آن عصیان و سرکشی است.

۲. «یمدهم» به «ترک می‌کند» ترجمه شده، در حالی که «ساخلار» مناسب‌تر است.
۳. «یعمهون» نیز غایت فعل «یمدهم» قرار داده شده است، در صورتی که حال است برای ضمیر «هم» در «یمدهم».
۴. نشانه‌ای از افعال التفضیل در آیه موجود نیست؛ بنا بر این کلمه «داها آرتیق» زاید است.
۵. «اونلاری استهزا ائدیپ» صحیح نیست، طبق قواعد نحوی ترکی آذری «اونلارا استهزا ائدر» درست است.

با توجه به مراتب فوق به نظر ما ترجمه صحیح آیه چنین است:
 «الله [دا] اونلارا استهزا ائدر و همیشه اونلاری اؤز عصیانلاریندا حیراندا قاله یقلاری حالدا ساخلار.»

آیه ۱۶: اولئك الذين اشتروا الضلالة بالهدى فما ربحت تجارتهم وما كانوا مهتدين
 ترجمه: «همانلار دیلار که ضاللتی هدایت برابرینده آلیپلار و اونلار بو معامله ده نفع ائتمه ییب و هدایت تاپماییلار.»
 ترجمه فارسی: «همان‌ها هستند که ضاللت را در مقابل هدایت خریده‌اند و آنها در این معامله منفعت نبرده و هدایت نشدند.»
 اشکالات:

۱. «همانلار دیلار» در ترکی مصطلح نیست.
۲. «نفع ائتمه ییب» ترکیب ساختگی است و رایج نیست.
۳. «فما ربحت تجارتهم» بر طبق آیه ترجمه نشده است، چون فاعل «ربحت»، «اولئك» تلقی شده و «تجارت» در ترجمه به صورت مفعول فیه آمده است، در صورتی که «تجارت» فاعل «ربحت» است که به ضمیر «هم» اضافه شده است. ترجمه دقیق آیه چنین است: تجارت آنها سودی نبخشید «اونلارین آل - وئری فایدا وئرمه دی».

آیه ۱۷: مثلهم كمثل الذی استوقد ناراً فلما اضاءت ما حوله ذهب الله بنورهم وتركهم فی ظلمات لا یبصرون

ترجمه: «اونلارین مثلی اوکسین مثلی کیمیدیر که اود یاندر، وقتی که اود نوز اطرافین ایشیق ائتدی، الله اونون ایشیغین محو ائدیپ و اونلاری قارانلیقدار ترک ائده که هیچ گؤرمیه لر.»

ترجمه به فارسی: مثل آنها مانند مثل آن شخصی است که آتش روشن کند، وقتی آتش

اطراف خودش را روشن کرد، الله روشنایی آن را محو نموده و آنها را در تاریکی رها کند که هیچ چیز نبینند.

اشکالات:

۱. معادل «استوقد» «یاندیرماق» نیست، «آلیشدیرماق» می باشد.

۲. ضمیر در «ماحوله» به «الذی» بر می گردد نه به «نار» وگرنه ضمیر مؤنث آورده می شد.

۳. ضمیر در «بنورهم» ضمیر جمع است، در صورتی که در ترجمه فوق به شکل مفرد ترجمه شده است و این باعث اشتباه در معنا می شود.

۴. «لایبصرون» غایت برای «ترکهم» انگاشته شده، در صورتی که محلاً منصوب است و حال برای ضمیر «هم» در «ترکهم» می باشد. علاوه بر این، جمله بندی ترجمه باید به صورت زیر باشد: «اونلارین مثلی اود یاندیران کیمسه نین مثلی کیمیدیرکی، اود اؤز اطرافینی ایشیقلاندیردیغی زمان، آله اونون ایشیغینی سؤندورر و هئچ گورمه یین قارانلیقدا ترک اندر.»

با اصلاح ترکیبات صرفی و نحوی مزبور ترجمه به شکل فوق تنظیم می یابد. حال اگر اشکالات معنوی موجود در ترجمه آیه را نیز تصحیح کنیم، ترجمه صحیح آیه به شکل زیر می شود:

«اونلارین حالی [قارانلیق گئجه ده] اود آلیشدیران کیمسه نین حالینا نیررکی، اود اونون اطرافینی ایشیقلاندیردیغی زمان، آله اونلارین ایشیغینی سؤندورر و گؤزلری گورمه یین شکیلده قارانلیقلاردا بوراخار.»

آیه ۱۹: *أَوْ كَصَّبَ مِنَ السَّمَاءِ فِيه ظِلْمَاتٍ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ*

حَذِرَ الْمَوْتِ وَاللَّهِ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ

ترجمه: «یا اونلارین مثلی اوکسلرین مثلی کیمیدیرکه بیاباندا تند و شدید یاغیش اونلارا اصابت ائده و اونلار رعد و برق قارانلیغیندا ئولوم قورخوسوندان بارماقلارین قولاقلا رینا قویالار و اللهین قهری کافرلری احاطه اندر.»

ترجمه به فارسی: یا مثل آنها مانند مثل کسانی است که در بیابان بر آنها باران تند و شدید اصابت کند و آنها در تاریکی رعد و برق از ترس مرگ انگشتانشان را به گوش هایشان گذارند، و قهر خداوند بر کافران احاطه دارد.

اشکالات:

ترجمه این آیه، هم از جهت معنا و مفهوم و هم از جهت نکات دستوری چندان دقیق ارائه نشده است. به عنوان مثال، مترجم در بخشی از ترجمه آورده است که: «آنها در تاریکی رعد و برق از ترس مرگ انگشتانشان را به گوش هایشان می گذارند.»

مترجم محترم از این امر غفلت نموده که وقتی رعد و برق هست دیگر تاریکی وجود ندارد که آنها در تاریکی از رعد و برق بترسند. تاریکی در این جا تاریکی شب است نه تاریکی رعد و برق.

در این جا از ذکر اشتباهات نحوی و دستوری خودداری نموده و فقط به ترجمه واژه‌های آیه از حیث معنا و مفهوم اشاره می کنیم.

۱. معادل «صیب» در ترکی آذری «گورشاد» می باشد که مترجم «تند یاغیش» ترجمه نموده است.

۲. معادل «رعد»، «گورولتو» و معادل «برق»، «شیمشک» می باشد، که مترجم رعد و برق را ترجمه نکرده است.

۳. «من السماء» اصلاً ترجمه نشده است.

۴. «من الصواعق» نیز در ترجمه لحاظ نشده است.

ترجمه صحیح آیه بدین گونه است:

«ویا قارانیقلی، گورولتولو، ایلدیر یلمی (هاوادا) گویدن یاغان گورشادا [دوشن کیمسه لره] نیز لرکی، ایلدیر یملاردان [قویان] اولوم قورخوسوندان بارماقلارینی قولاقلارینا قویارلار.»

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی